

Розвиток хореографічно-педагогічної освіти в Російській Федерації

Ю. В. Горських

Кафедра загальної педагогіки та історії педагогіки Сумського державного педагогічного університету ім.

А. С. Макаренка, м. Суми, Україна

Corresponding author. E-mail: yla-ef2008@ukr.net

Paper received 26.09.17; Accepted for publication 02.10.17.

Анотація. У статті висвітлюється становлення і розвиток хореографічної галузі мистецької освіти в Російській Федерації з моменту зародження вищої педагогічної хореографічної освіти (90-ті роки ХХ століття) до сьогодні; характеризуються особливості підготовки майбутніх вчителів хореографії у вищих навчальних закладах Російської Федерації.

Ключові слова: хореографічно-педагогічна освіта, пострадянський простір, Російська Федерація.

Постановка проблеми. Хореографічно-педагогічна освіта є важливим ресурсом для гармонійного фізичного, духовного і культурного розвитку молодого покоління. Як нова галузь педагогічної освіти, хореографічно-педагогічна освіта з'являється на пострадянському просторі, який є особливою соціальною та політичною реальністю, суперечлива цілісність якого зумовлена спільним історичним розвитком у межах СРСР. Аналіз міністерських документів та сайтів вищих навчальних закладів у країнах пострадянського простору дає змогу стверджувати, що у Республіках Білорусь, Казахстан, Молдова, а також в Російській Федерації й Україні діють педагогічні вищі які здійснюють підготовку педагогів-хореографів.

Розвиток хореографічно-педагогічної освіти в Російській Федерації, забезпечується і визначається глибиною культурних цінностей держави. Нормативно-правові засади розвитку хореографічно-педагогічної освіти визначено у законах «Про освіту» (Федеральний закон від 29 грудня 2012 р. № 273-ФЗ «Про освіту в Російській Федерації» [4]), «Про вищу освіту» (Федеральний закон від 22 серпня 1996 року № 125-ФЗ «Про вищу та післядипломну професійну освіту» [3]), у концепції розвитку освіти у сфері культури та мистецтва (Постанова Уряду Російської Федерації від 25 серпня 2008 р. № 1244-р «Про затвердження Концепції розвитку освіти у сфері культури і мистецтва в Російській Федерації на 2008-2015 роки» [1]), у Державних програмах розвитку освіти (Розпорядження Уряду РФ від 15 травня 2013 року № 792-р «Про затвердження державної програми РФ «Розвиток освіти» на 2013-2020 рр. [2]).

У цьому контексті формування і розвиток хореографічної освіти в Російській Федерації становить особливий інтерес для історії педагогіки та компаративістики.

Аналіз актуальних досліджень. У теорії й практиці хореографічно-педагогічної освіти дослідження були проведені сучасними науковцями Російської Федерації: О.Г. Бурнаєвим, Т. Ю. Жегульською, А. М. Лесовиченко, М. О. Олійник, Е. В. Паничевою, В. І. Петрієвою, Л. М. Слядневою, М. М. Юр'євою та ін.

Мета статті – висвітлити етапи становлення і розвитку хореографічної галузі мистецької освіти в Російській Федерації.

Завдання: охарактеризувати особливості підготовки майбутніх учителів хореографії у педагогічних вищих навчальних закладах Російської Федерації; висвітлити сучасний стан хореографічно-педагогічної освіти означеної країни.

Виклад основного матеріалу. Хореографічно-педагогічна освіта в Російській Федерації, як правило,

зароджується в педагогічних, класичних, соціально-гуманітарних закладах на музично-педагогічних факультетах. У 1990 році вищі навчальні заклади Томська (Томський державний педагогічний інститут, зараз Томський державний педагогічний університет), Самари (Самарський державний педагогічний інститут, зараз Поволзька державна соціально-гуманітарна академія) розпочинають підготовку майбутніх учителів хореографії. У 90-ті роки ХХ століття до означених вишів приєднуються: Мордовський державний університет ім. Н. П. Огарьова (м. Саранськ), у 1991 р.; Тамбовський державний педагогічний університет ім. Г. Р. Державіна, у 1994 р.; Воронежський державний педагогічний університет, у 1995 р.; Новосибірський державний педагогічний університет, у 1998 році.

У перше десятиліття ХХІ століття хореографічно-педагогічна освіта починає здійснюватись у Ставропольському державному педагогічному університеті (2001 р.), Волгоградському державному педагогічному університеті (2002 р.), Гуманітарному університеті (м. Єкатеринбург), у 2006 р., Липецькому державному педагогічному університеті (2006 р.), Уральському державному педагогічному університеті (м. Єкатеринбург), у 2007 році.

Аналіз сайтів вищих навчальних закладів Російської Федерації дає можливість стверджувати, що хореографічно-педагогічна підготовка здійснюється на базі одинадцяти вищих навчальних закладів, де присвоюються кваліфікації – «Керівник хореографічного колективу. Викладач». Тільки у двох вищах, а саме – Тамбовському державному університеті ім. Г. Р. Державіна (м. Тамбов), Уральському державному педагогічному університеті (м. Єкатеринбург) діє магістратура, де здійснюється підготовка майбутніх працівників вищих навчальних закладів – педагогів з хореографії.

Нині Тамбовський державний університет ім. Г.Р. Державіна (м. Тамбов) у своїй структурі має Інститут гуманітарної і соціальної освіти на базі якого діє кафедра сценічного та образотворчого мистецтва. Завідувач кафедри кандидат педагогічних наук, доцент Нікольський Михайло Вікторович, викладає такі дисципліни: «Ювелірний малюнок», «Проектування», «Композиція», «Основи виробничого мистецтва». На кафедрі студенти можуть отримати кваліфікації: «Додаткова освіта в галузі хореографічного мистецтва», «Танцювально-естетична педагогіка» за 4 роки навчання. Спеціальності підготовки спеціалістів: 070303.65 – «Мистецтво хореографа»; 070304.65 – «Педагогіка балету»; 070305.65 – «Історія і теорія хореографічного мистецтва». Майбутні бакалаври хореографії навчаються на напрямі 071200.62 – «Хореографічне мистец-

тво», профіль – танцювально-естетична педагогіка та менеджмент виконавських мистецтв. Бакалаври хореографії продовжують своє навчання в магістратурі на напрямі 071200.68 – «Хореографічне мистецтво», магістерська програма: педагогіка хореографії.

У Томському державному педагогічному університеті (м. Томськ) на факультеті культури і мистецтв, діє кафедра хореографії, завідувачка кафедри кандидат мистецтвознавства, професор Валентина Іванівна Петрієва, викладає дисципліни: «Мистецтво хореографа», «Методика керівництва хореографічним аматорським колективом», «Фізична культура», «Форми руського народного танцю», «Педагогічна робота з хореографічним колективом», «Аналіз музично-танцювальних форм». На кафедрі здійснюється підготовка студентів за напрямом 071300.62 – «Народна художня культура (з циклом спеціальних дисциплін з хореографічного мистецтва)» (4 роки); 071500.62 – «Народна художня культура», профіль – «Керівництво хореографічним аматорським колективом» (4 роки); 050100.62 – «Педагогічна освіта», профіль – «Додаткова освіта (освіта в області хореографії)» (4 роки).

Сьогодні Поволзька державна соціально-гуманітарна академія (м. Самара) на кафедрі хореографії, завідувачка кафедри кандидат філософських наук, доцент Т.В. Кожевникова, здійснює підготовку майбутніх бакалаврів за фахом Хореографічне мистецтво, профілі: «Педагогіка народного танцю», «Педагогіка сучасного танцю» (4 роки).

У Мордовському державному університеті ім. Н.П. Огарьова (м. Саранськ, респ. Мордовія, РФ) з 1991 року діє кафедра національної хореографії, завідувач – кандидат мистецтвознавства, професор Олександр Гаврилович Бурнаєв, область наукових інтересів: теорія і методика народної хореографії, етнічний танець, культура мордві. Кафедра здійснює підготовку бакалаврів на напрямі 071500.62 «Народна художня культура», профіль – керівництво хореографічним аматорським колективом (4 роки). Продовжити навчання бакалаври хореографії можуть на напрямі 071301.65 – «Народна художня творчість (хореографія)», студенти отримують кваліфікацію спеціаліста – «Художній керівник хореографічного колективу, викладач».

Воронезький державний педагогічний університет (м. Воронеж) з 1995 року здійснює підготовку студентів-хореографів. З 2004 року на базі університету, веде свою роботу кафедра народної художньої творчості. Завідувачкою кафедри є кандидат історичних наук, доцент Тетяна Юріївна Жегульська викладає дисципліни: «Теорія та історія хореографічного мистецтва», «Теорія та історія народної художньої культури», «Історія аматорської хореографічної творчості», «Етнологія» та ін.. На кафедрі навчаються майбутні учителі хореографії на напрямі 071500.62 – «Народна художня культура», профіль – «Керівництво аматорським хореографічним колективом» (4 роки). Продовжити навчання бакалаври хореографії можуть на напрямі 071301.65 – «Народна художня творчість (хореографія)», студенти отримують кваліфікацію спеціаліста – «Художній керівник хореографічного колективу, викладач».

У Новосибірському державному педагогічному університеті (м. Новосибірськ) з 1998 року на факультеті культури та додаткової освіти діє кафедра народної

художньої культури та музичної освіти, завідувач кафедри доктор культурології, кандидат мистецтвознавства, професор Андрій Михайлович Лесовіченко. Здійснюється підготовка студентів на напрямі 071500.62 – «Народна художня культура», профіль – «Керівництво хореографічним аматорським колективом», а також на напрямі 071301.65 – «Народна художня творчість», профіль – «Хореографія (народний танець, бальний танець, сучасний танець)». Напрямок підготовки 050100.62 – «Педагогічна освіта», профіль – «Хореографічна освіта».

У Ставропольському державному педагогічному університеті (м. Ставропіль) з 2001 року діє кафедра хореографії, завідувачка кафедри доктор педагогічних наук, професор Любов Миколаївна Сляднева, викладає дисципліни: «Теорія та методика етнокультурної освіти», «Методика керівництва хореографічним аматорським колективом», «Основи пізнання рухової пластики», «Методика викладання хореографії». Здійснюється підготовка студентів на напрямі 071500.62 – «Народна художня культура», профіль – «Керівництво хореографічним аматорським колективом» (4 роки).

У Волгоградському державному педагогічному університеті (м. Волгоград) з 2002 року діє кафедра вокально-хорового та хореографічного виконавства. Завідувачка кафедри доктор філософських наук, кандидат педагогічних наук, професор Марина Олексіївна Олійник, викладає дисципліни: «Музично-історична підготовка», «Історія російської музики», «Аналіз музичних творів», «Поліфонія», «Теорія та історія народної художньої культури», «Логіка музичної композиції», «Філософія». Кафедра здійснює підготовку на напрямі 071500.62 – «Народна художня культура», профіль – «Керівництво аматорським хореографічним колективом» (4 роки). Продовжити навчання бакалаври хореографії можуть на напрямі 071301.65 – «Народна художня творчість» за спеціалізацією «Хореографія».

У Гуманітарному університеті (м. Єкатеринбург) на факультеті сучасного танцю (contemporary dance) діє кафедра танцювальних дисциплін – завідувач кафедри лауреат міжнародних фестивалів і конкурсів сучасного танцю, старший викладач Олександр Ігорович Гурвич. Тут здійснюється підготовка майбутніх бакалаврів хореографії на напрямі 071200.62 та 52.03.01 – «Хореографічне мистецтво» (4 роки). Продовжити навчання бакалаври хореографії можуть на напрямі 071301 – «Народна художня творчість» та отримати кваліфікацію «Художній керівник хореографічного колективу, викладач».

З 2006 року на базі Липецького державного педагогічного університету (м. Липецьк), діє інститут культури і мистецтв, на кафедрі музичного мистецтва та народної художньої творчості здійснюється підготовка студентів за спеціальністю 071301.65 – «Народна художня творчість», спеціалізація – «Хореографія». Завідувач кафедри кандидат педагогічних наук, доцент Борис Миколаєвич Лазарєв викладає дисципліни: «Хоровий клас», «Вокальний ансамбль», «Диригування та читання хорових партитур», «Сольний спів».

Уральський державний педагогічний університет (м. Єкатеринбург) з 2007 року, на кафедрі художньої освіти здійснює підготовку студентів за такими спеціальностями: 050611 «Хореографічне мистецтво» (підготовка бакалаврату – 4 роки, магістратура – 2 роки); на

напрямі 050100.62 «Педагогічна освіта» профіль – «Хореографічне мистецтво», на напрямі 071500.62 – «Народна художня культура», профіль – «Керівництво аматорським хореографічним колективом». Завідувачка кафедри кандидат педагогічних наук, доцент Наталія Юрївна Перевишина.

Слід зазначити, що Російська Федерація приєдналася до Болонського процесу у вересні 2003 року на берлінській зустрічі міністрів освіти європейських країн. У процесі інтеграції в європейський єдиний освітній простір, важливо не втратити орієнтацію хореографічно-педагогічної освіти на здійснення підготовки майбутніх учителів хореографії.

Висновки. 1. Хореографічно-педагогічна освіта в Російській Федерації набуває активного розвитку у 1990 році. Підготовка вчителів хореографії розпочинається у вишах Самари, Томська. У 90-ті роки ХХ століття до означених вишів приєднуються навчальні заклади Саранська, Тамбова, Воронежа, Новосибірська. У перше десятиліття ХХІ століття хореографічно-педагогічна освіта починає здійснюватись у вишах Ставрополя, Волгограда, Єкатеринбурга, Липецька.

2. Аналіз значного масиву сайтів вищих навчальних закладів Російської Федерації дає можливість стверджувати, що сьогодні хореографічно-педагогічна підготовка здійснюється на базі одинадцяти вишів: Томського державного педагогічного університету, Поволзької державної соціально-гуманітарної академії, Мордовського державного університету ім. Н. П. Огарьова, Тамбовського державного педагогічного університету ім. Г. Р. Державіна, Воронежського державного педагогічного університету, Новосибірського державного педагогічного університету, Ставропольського державного педагогічного університету, Волгоградського державного педагогічного університету, Гуманітарного університету, Липецького державного педагогічного університету, Уральського державного педагогічного університету у двох з них діє магістратура (у Тамбовському державному університеті ім. Г. Р. Державіна (м. Тамбов) та Уральському державному педагогічному університеті (м. Єкатеринбург)), де здійснюється підготовка майбутніх працівників вищих навчальних закладів – педагогів з хореографії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Постановление Правительства Российской Федерации от 25 августа 2008 № 1244-р «Об утверждении Концепции развития образования в сфере культуры и искусства в Российской Федерации на 2008 – 2015 годы». [Е. ресурс] – Режим доступа до ресурсу: http://www.russia.edu.ru/information/legal/law/post/638_08/.
2. Распоряжение Правительства РФ от 15 мая 2013 г. N 792-р. Об утверждении государственной программы РФ «Развитие образования» на 2013 – 2020 гг. [Е. ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://xn--80abucjiihbv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/4720>.
3. Федеральный закон от 22 августа 1996 года № 125-ФЗ «О высшем и послевузовском профессиональном образовании» [Е. ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://xn--80abucjiihbv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/885>.
4. Федеральный закон от 29 декабря 2012 г. N 273-ФЗ «Об образовании в Российской Федерации» [Е. ресурс] – Режим доступа до ресурсу: <http://xn--80abucjiihbv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/2974>.

REFERENCES

1. Decree of the Government of the Russian Federation of August 25, 2008 No. 1244-r "On approving the Concept of the development of education in the sphere of culture and art in the Russian Federation for 2008-2015". [E. source] – Mode of access to the resource: http://www.russia.edu.ru/information/legal/law/post/638_08/.
2. Order of the Government of the Russian Federation of may 15, 2013 N 792-r. On the approval of the state program of the Russian Federation "Development of Education" for 2013-2020. [E. source] – Mode of access to the resource: <http://xn--80abucjiihbv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/4720>.
3. Federal Law of august 22, 1996, No. 125-FZ "On higher and post-graduate professional education". [E. source] – Mode of access to the resource: <http://xn--80abucjiihbv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/885>.
4. Federal Law of december 29, 2012 N 273-FZ "On education in the Russian Federation". [E. source] – Mode of access to the resource: <http://xn--80abucjiihbv9a.xn--p1ai/%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/2974>.

The development of the choreograph-pedagogical education in Russian Federation

Yu. V. Horskykh

Abstract. The article states that choreograph-pedagogical education is an important resource for the harmonious physical, spiritual and cultural development of the younger generation. As a new branch of teacher education, choreograph-pedagogical education appears in the post-Soviet space, which is a special social and political reality, contradictory integrity is conditioned by the common historical development in the USSR; outlines the development of choreograph-pedagogical education of the Russian Federation, the period from the inception of the Supreme choreograph-pedagogical education in the Russian Federation since the 1990s, to today; the peculiarities of training future teachers of choreography in higher educational institutions of the Russian Federation (eleven higher education institutions).

Keywords: the choreograph-pedagogical education, post-Soviet space, Russian Federation.

Развитие хореографического-педагогического образования в Российской Федерации

Ю. В. Горских

Аннотация. В статье указывается, что хореографическо-педагогическое образование является важным ресурсом для гармоничного физического, духовного и культурного развития молодого поколения. Как новая отрасль педагогического образования, хореографическо-педагогическое образование появляется на постсоветском пространстве, который является особой социальной и политической реальностью, противоречивая целостность которого обусловлена общим историческим развитием в пределах СССР; очерчиваются этапы становления и развития хореографическо-педагогического образования в Российской Федерации с момента зарождения высшего хореографическо-педагогического образования в 1990 г. до сегодня; освещаются особенности подготовки будущих учителей хореографии в высших учебных заведениях Российской Федерации (одиннадцать вузов).

Ключевые слова: хореографическо-педагогическое образование, постсоветское пространство, Российская Федерация.